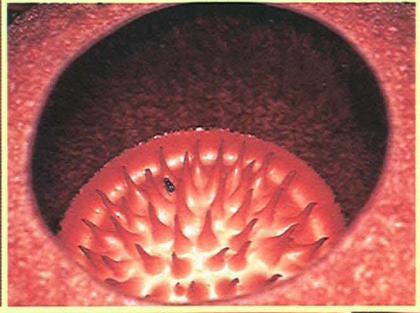

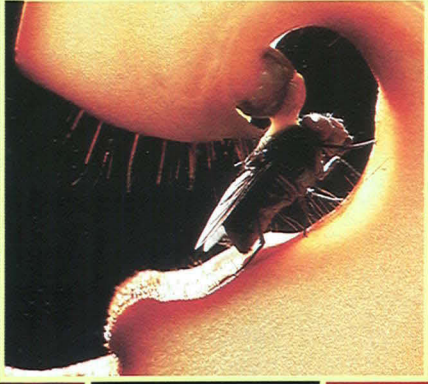
Kurtarılabilecek
Türler...

Bu Çiçek Koklanmaz!

Sizlere şimdi anlatacağımız bitki gerçekten çok özel, aslında biraz da tuhaf bir bitki. Nedenini açıklayacak olursak: Kocaman, kızıl renkteki taçyapraklarıyla dünyanın en büyük çiçeğine sahip. Bu görüntüsüyle farklı bir gezegenden getirilmişse benziyor. Ayrıca koparamayacağımız ve taşıyamayacağımız kadar ağır. Ağırlığı 11 kilograma ulaşabiliyor. Ama kokusuna gelince... Çürümüş eti andıran kötü bir koku yaydığı için bu çiçeği koklamayı sakın denemeyin!

Çiçeğin kokusuna gelen etsinekleri, besin bulabilmek ve yumurtalarını bırakmak için çiçeğin ortasındaki yuvarlak açıklıktan içeri giriyorlar. Bitkinin orta kısmında meyveyaprakları ve erkek çiçek organı yer alıyor.

Sinekler, *Rafflesia arnoldii*'yi ziyaret etmeseydi, bitkinin çoğalması olanaksız olurdu. Sinek, erkek çiçek organının ince tüylerine değdiğinde üstündeki çiçektozları sırtına yapışıp kalıyor.

Sinek, sırtındaki çiçektozuyla birlikte, bir erkek *Rafflesia* çiçeğinden dişi *Rafflesia*'ya uçup çiçektozlarını ona bulaştırırsa bitki döllenmiş oluyor. Dişi çiçek bu durumda yaklaşık 4 milyon tohum üretiyor.

Bazı bitkilerin çiçeklerinin gül ya da lavanta gibi hoş kokular değil de çürümüş et gibi kötü kokular yaydıklarını biliyor muydunuz? Peki, dünyanın en büyük çiçeğinin hangisi olduğunu biliyor musunuz?

Hem kötü kokan hem de dünyanın en büyük çiçeğine sahip olan bitkinin adı *Rafflesia arnoldii*; Güneydoğu Asya'da, Endonezya'nın Borneo ile Sumatra

adalarındaki yağmur ormanlarında yetişiyor. Bu bitki o kadar kötü ve kuvvetli kokuyor ki yaydığı koku 100 metre öteden bile duyulabiliyor. Çiçek açtığı zaman taçyapraklarının çapı 1 metreye ulaşıyor!

Bu sıradışı bitkinin yapısı da oldukça ilginç. Ne bir sapı, ne yeşil yaprakları ne de kökleri var. Yani bildiğiniz çiçekli bitkilere pek benzemiyor. Ayrıca çiçek

Rafflesia bitkisi, üzüm bitkisinin gövdesi ve kökleri üzerinde yetişiyor, besin maddelerini bu bitkiden elde ediyor. Memeli hayvanların ayaklarına yapışarak ya da onların dışkıları yoluyla bitkiye ulaşan bir tohum, önce eski bir futbol topuna benzeyen tomurcuğa dönüşüyor. Birkaç hafta sonra tomurcuk, karalahanayı andırıyor; daha sonraki haftalarda kızıl renkteki taçyapraklar yavaş yavaş açılmaya başlıyor.

açtığı anda, taçyaprakları etli ve kızıl renkte olup üzerlerinde beyaz, siğil benzeri çıkıntılar bulunuyor.

Rafflesia arnoldii'nin sapının, yeşil yapraklarının ve köklerinin olmamasının nedeni, bitkinin asalak (parazit) bitkilerden olmasıdır. Asalak bitkiler, başka bitkilerin sapları ya da dalları üzerinde yetişirler ve tutundukları bu bitkilerin besin maddeleri sayesinde

gelişirler. *Rafflesia arnoldii*, sarılgan bir üzüm türü üzerinde asalak yaşamını sürdürüyor. Sapı olmadığı için yalnızca tomurcuğu ve daha sonra da açan çiçeği görülebiliyor. *Rafflesia arnoldii*, ercik sapı denen uzantılarıyla üzerinde asalak yaşadığı bitkiye tutunuyor ve onun besin maddelerinden yararlanıyor.

Rafflesia'nın çok kötü koktuğunu yazımızın başında belirtmiştik. Bu özelliğiyle onun şanssız bir bitki olduğunu düşünmeyin! Tersine, bitki bu özelliği sayesinde varlığını sürdürebiliyor. Nasıl mı? Hemen açıklayalım: Çiçeğin yaydığı koku, bir etsineği türünü çekiyor. Aslına bakılırsa bitki, yaydığı leş kokusuyla sineği bir anlamda yanıltmış oluyor. Çünkü daha çok dışkı ve çürümüş et gibi organik maddelerin artıklarıyla beslenen etsinekleri, çiçeğin kokusunu duyunca "lezzetli" bir ziyafet umuduyla dev çiçeği ziyaret ediyorlar. Çiçeğin ortasındaki boşluktan içeri giren sinekler, doğal olarak umdukları besini bulamıyorlar, ancak bu sırada çiçeğin çoğalmasında farkında olmadan yardımcı oluyorlar. Çiçeğin içindeki çiçektozları sineklerin üzerine yapışıp kalıyor. Sinekler daha sonra bir başka *Rafflesia*'ya uçtuklarında bu çiçektozlarının bir bölümü bu bitkiye yapışıyor. Böylece bitki döllenmiş oluyor ve çoğalabilmesi için gerekli tohumları üretebiliyor. Ne var ki bitkinin çiçeği bir hafta içinde solmaya başlıyor. Oysa, memeli hayvanların dışkıları ya da onların ayaklarının altına yapışarak yayılan tohumların tomurcuklanması aylar sürüyor.

Tüm bu özellikleriyle sıradışı bir bitki sayılan *Rafflesia arnoldii*, Sumatra ve Borneo adalarındaki yağmur ormanlarında ne yazık ki seyrek görülüyor. Yağmur ormanlarının günden güne insanlar tarafından yok edilmesiyle zaten az olan sayılarının daha da azalmasına, hatta soylarının tükenme tehlikesiyle karşı karşıya kalmasına yol açıyor.

Ayşegül Yılmaz Günenç